Esaias Tegnér. Minnesruna. Af Herr Carl Gustaf Strandberg, Häradshöfding, Adj. Ledamot i Kongl. Svea Hof-rätt. Skrift, som blifvit belönt år 1853

Bokutgåva

Texten ingår i *Svenska Akademiens Handlingar Ifrån År 1796. Tjugondesjunde delen*, s. 163–174. Tryckt hos P. A. Norstedt & Söner, Stockholm 1854.

ESAIAS TEGNÉR.

MINNESRUNA.

AF

Herr CARL GUSTAF STRANDBERG,

HÄRADSHÖFDING, ADJ. LEDAMOT I KONGL. SVEA HOF-RÄTT.

Skrift, som blifvit belönt år 1853.

His saltem accumulem donis, et fungar inani Munere.

Virgilius.

En tid sig hvälfde en Hellenisk himmel
Med purpurskimmer öfver Skandiens berg.
Af sångmör, gratier hvad sydländskt hvimmel!
Hvad blommor skjuta upp med Cyprisk färg!
Kring fjällen strålar en Olympisk dager,
Och ljumma vindar lossa köldens tvång:
Ur nordens mark den tredje Gustaf drager
Med snillets makt en yppig lund af lager,
Der bäckar dansa fram vid näktergalars sång.

Och vidt kring rymden skämtets gnistor spela,
Der geniens fackla svängs af Kellgrens hand;
Och Oxenstjerna bjuder norden dela
Hesperisk guldfrukt ifrån solens land.
Idylliskt ljuf, en näktergal i qvällen,
Hörs Atis' skald i poppellundens skygd,
När, trollad fram af siaren, ur hällen,
Den gamle "Oden" reser sig bland fjällen
Och pryder än en gång det gamla Svitiods bygd.

O gyllne tid! den Svenska häfdens under!
I seklers famn du sjunker mer och mer;
Men, som en dröm uti Arkadiens lunder,
Din bild ändock mot efterverlden ler.

Hur sången vexlar, *din* man dock skall gömma
I tacksamt sinne – och med rättvis röst
En efterverld går din förtjenst att dömma:
Hvad stort du verkat skall ej Minnet glömma,
Så länge hjertan slå i Svenska mannabröst.

Men när den herrliga Gustaviaden
Kring land och rike spred sin aftonglans,
Förr'n ännu fallit bort de friska bladen
Af Svenska sångmöns rika lagerkrans,
Tre ynglingar ifrån Parnassens branter
Mot Sveas dalar riktade sin gång:
Med Roms och Greklands snillen anförvandter,
Hvad jubel helsar dem från alla kanter!
En verld står hänryckt upp och lyss till deras sång.

Som solen bryter fram på fästet höga, –
En Pytonshjelte i triumfens char, –
Och lyser verlden med sitt kungaöga,
Wallin framljungar, "dityrambens" [1] far.
Hur högt, hur skönt han tolkar himlens lära!
Och hjeltars lof med hvilka ljungeldsdrag!
Hvarhelst han framgår ses han lagrar skära,
Än hjertats djup, än ljusets urhem nära,
En djerf, Pindarisk själ, som slår med åskans slag.

Och Selmas skald, hvars gudalyra klingar
Som lärkans sång en vårblå morgonstund:
Man känner fläkten af en engels vingar
Och man hör jollret af en graties mun.
Så skön, som fordom ifrån Teos sången
Till Hellas flög, till Minnets Panteon,
Från Auras strand till oss för andra gången
Den kom, men mera djupt ur hjertat gången,
Ty nu den kristnad var och döpt Anakreon.

Och sist den väldige, som gaf åt norden
Den nya tidens skönsta Iliad,
Hvars sång på starka vingar flög kring jorden,
Helgjuten, klangfull i hvar skalans grad:
Din fackla, sångmö! sänk vid sarkofagen
Och fäll en tår uppå den stores mull;
Dit, ur din däld af din beundran dragen,
Bär kransen fram – och göm dig se'n för dagen,
Göm hvad du såg: en verld af stora minnen full.

I mossigt kummel sofvo Valhalls gudar,
Förglömd var fädrens höga hjeltestam,
Men siarn kom – och uti rika skrudar
De sprungo plötsligt ibland fjällen fram.
Ett vikingståg de göra än kring verlden

Med segerns kransar omkring gyllne hår:
Bland Minnets stjernor går den djerfva färden,
Fritt ilar skeppet öfver himlafjärden,
Och hög som Asa-Thor vid rodret Frithiof står.

Och häfdens dunkla förlåt sönderremnar,
Uppståndelsen går fram i siarns fjät.
Forntida storhet grafvens mörker lemnar,
Med pannan krönt af kraftens majestät.
Du nordens yngling! mäktigt var det slägte,
Som gick i högen in med sköld och svärd:
Blott egen styrka dess förtröstan väckte,
Dess fria själ ej någon fördom räckte –
Dig närer samma jord: blif dina fäder värd!

Och du, som tyst i våra dalar binder
Den enda boja, som vår själ kan nå,
Du, nordens mö! med dina friska kinder,
Med ljusa lockar och med ögon blå:
Hur mången dygd, som blygsamhetens slöja
För dagen gömde i ditt hjertas borg,
Hur mången suck, som gått din barm att höja,
Hur mången dröm, knappt sjelf du kunnat röja,
Tog skalden ej af dig och gaf åt Ingeborg.

Andromake rycks hän ur Hektors armar:
Hemskt hviska aningar i hennes bröst.
Till fältet, der Pelidens stridsvagn larmar,
Dess make kallas utaf dödens röst.
Ack! mer uppoffrande, mer skön att skåda
Till afsked Ingborg tryckte Frithiofs hand.
Hvart älskadt hopp, hvar barndomsdröm hörs råda:
”Följ med! följ med! Ellida rymmer båda” –
Nej! pligten bjöd: och *hon* står tårögd qvar på strand.

Ej nordens kärlek dör. Den krafter vinner,
Fast hjertat blöder utur öppna sår,
Då söderns älskog rasar och förbrinner,
En blomsterö, som på vulkaner står.
Dock – skön är kärleken jemväl i söder:
Med svarta lockar, eld i blick och själ,
Hur ömt Maria för sin ”Axel” glöder,
Som stapplande på hennes arm sig stöder!
Ack! *hennes* sista suck var kärlek äfvenväl.

O! menskohjertat blir ändock detsamma,
Slår ock dess puls i södern mera varm.
Än samma känslor vexla der och flamma,
Som lågade i flydda slägtens barm.
Men vill du se hvad det kan djupast gömma, –
Och hjertats djup är diktens djup också, –

Se Oskulden, hur tidens böljor strömma,
I skeppet lugnt om sina himlar drömma,
Böj knä vid altaret med ”Nattvardsbarnen” då.

Hur enkel är hvar dikt! hur lätt att följa
Med ögat skalden i hans djerfva gång!
Klar, genomskinlig såsom Vetterns bölja,
Fast djup som den, är öfverallt hans sång.
Som på Olympias ban en ynglingsskara,
Skönbildad, jublande, du förr förnam
Med ohöljd fägring sig till täflan para,
Så ljunga tankar, väldiga och klara
Och plastiskt formade, på skaldens tafla fram.

Hvad paradisisk blomdoft dig berusar
Ur hvarje ros, som i hans lustgård står!
Hur smekande hvar ton ditt öra tjusar,
Lik näktergalens sång i Edens vår!
Men fast du ej ser någon blomma fela,
Fast kring hvar tafla knyts en rosenkrans
Och diktens bilder rikt på duken spela,
En vis dock står bakom och styr det hela
Och leder rörelsen af gratiers lätta dans.

Hvart tidens pulsslag skaldens hjerta kände,
Och derför vexlade der fröjd och harm.
Än ljöd hans sång till ärans lof, än spände
Han Pytonsbågens sträng med väldig arm.
När han såg skönheten med hån förskjuten,
Landsflyktig, irrande förutan stöd,
Otyglad friheten och kraften bruten,
Och äran trodd en drömbild för minuten, –
Då slungades hans pil med Juvenalisk glöd.

Ty ock af skämtet vi den vise röje:
Det glänsande, det fina epigram,
Ett gladt, osläckeligt, Olympiskt löje,
Flög i hans sång på purpurvingar fram.
En vettets blomma löjet är. Det tvingar
Till tystnad hopen, – är den vises skygd
Emot den myggdans, som kring honom svingar;
Och liksom Febus stäckte Ikars vingar,
Det störtar dåren ned från örnens fria bygd.

Hur mången dygd, förtrampad uti gruset,
Blef ej af honom ställd i rättvis dag!
Hvad mörkt, men ädelt var gaf han åt ljuset,
Åt ögonblicket evighetens drag.
Hvarhelst en högsint tanke lyfte vingen,
Hvar forskningen bredvid sin lampa satt
Med blicken vänd mot djupet utaf tingen,
Der stod han med – och lyran klang i ringen,

Tyrtäiskt eldande till strid mot villors natt.

Med Minosblick han sina domar fällde,
Och mången bild med oförgänglig glans
I Svenska ärans Panteon han ställde
Och band kring den odödlighetens krans.
Ack! minnets sång är hoppets, bragdens moder: –
Hur mången skön, af verlden osedd, min
Tog han med afund ej från glömskans floder!
Helgjutna, lefvande som Sergells stoder,
Stå Norberg, Leopold och Lundblad och Wallin.

Hvem sjöng som han en forntids sångarära?
Hvem lyfte skölden så till dess försvar?
Han glömde ej hvad han af den fått lära –
Sin skola sången liksom lifvet har.
”Se'n Nya Skapelsen stått fram i dagen,
”Hvad ha vi andra till att skapa mer!”
Så han den skald begret, som af Behagen
Sin lyra fick och lärde gudaslagen ...
Det Alexander är, som Filips segrar ser.

Lyss till hans sång: den skall dig sagan säga
Om fosterjordens minnen och dess hopp.
Hvart folk, som forntid haft, skall framtid äga,
Om ibland det en Frithiofs skald står opp.
Vill träldom bygga bo i våra dalar,
Vill sjelfsvåld rasa uti manlig nord,
Då, en Valkyria utur Valhalls salar,
Hans ”Svea” stjernekrönt står fram och talar
Och äran återför till Asars gamla jord.

Hvad stort, han tänkt, allt ädelt, som han ville,
Han gaf dig, nord! för alla tidehvarf:
De rika skatterna utaf sitt snille,
En kunglig skänk, ett evigt danaarf.
Igenom millioners hjertan klingar
Hans underbara, fosterländska sång,
Än stark, lik stormen, som kring fjällen svingar
Med åskans thordön sina breda vingar,

Än ljuf som bäckens fall, som vestanvindens gång.
Flyg, sångens örn! och vidt kring jorden ila –
Vi i *din* vård förtro vår ära tryggt;
Och tröttnar du, med gyllne lyran hvila
På segerpelaren, som hon dig byggt.
Fram genom seklers natt din sång skall hinna
Till tidens gräns, på blixtens vingar förd:
Ofödda slägtens hyllning den skall vinna
Och vid hvar ton ditt Sveas hjerta finna
Hvar djup, hvar hemlig sträng som af en troll-

makt rörd.

Och kommer främlingen till nordens länder,
Der höga Minnen rikt stå i hvar dal,
Som marmorgudarne på Hellas' stränder,
Som jättars harnesk i en riddarsal, –
Emot *din* stod vår hand vi stolte sträcka:
"*Vår* är han, *vår. Här* har hans vagga stått.
"Den jord, J trodden snö och mörker täcka,
"Har ur sitt sköte mäktat *honom* väcka,
"Hvars sång, af jubel mött, till solens länder gått."

Och när en dag en yngre slägt vi finne
Med Frithiof, Svea, Axel, på sin mun,
Då, ljusnande som vid ett barndomsminne,
Med dem vi fire än en festlig stund.
Då skall kanske ditt lof jag bättre lära
Och säga, blickande tillbaka än:
"En yngling fordom sjöng jag till hans ära,
"Min gärd af tacksamhet jag ville bära –
"Men matt blef lyrans sträng, ty tårar stänkte
den!"...

Noter
1)
Dityramb vid aftäckningen af Gustaf III:s bildstod.